

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SVĚTOVÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE DĚJINY 20. STOLETÍ

The Great Depression (1929-1933)

- ⊙ 24. října 1929, „Černý pátek“ **KRACH NA NEWYORSKÉ BURZE**
- ⊙ Industrializované státy jsou podřízeny **ekonomickému** (kapitalistickému) **cyklu**, střídá se růst a krize
- ⊙ „**Velká deprese**“ byla náhlým a velice hlubokým propadem hospodářství všech průmyslových zemí světa
- ⊙ Burza obchoduje **akciemi** (cennými papíry), které prudce ztratily hodnotu (**propadly** o 90%) => hodnotu ztratily firmy, jejichž akcie to byly => **propad** celého průmyslového odvětví => **propad** dalších odvětví => další ničivé následky

Krize se rozšířila jako povodňová vlna, postihla celé US hospodářství, pak se rozšířila do dalších zemí => světová krize

- ⊙ Hluboký pokles průmyslové výroby, mnoho podniků bylo zavřeno (v USA a v Německu na 50%, v ČR na 60%)
- ⊙ Finanční (banky krachují) a zemědělská krize (obilí nikdo nenakupuje, proto ho zemědělci pálí, ba dokonce se používá jako palivo v lokomotivách)
- ⊙ Rozvrácení zahraničního obchodu
- ⊙ Obchodní válka všech proti všem (aby zboží neztratilo na hodnotě, bylo ničeno, tzv. umělý nedostatek)
- ⊙ Obrovská NEZAMĚSTNANOST (neexistovaly skoro žádné sociální podpory, stovky tisíc rodin se ocitly v naprosté bídě), pravidelné stávky a demonstrace dělníků a nezaměstnaných

Pokusy o nápravu

- ◉ Státy neseďí se založenýma rukama, snaží se ekonomický průběh **usměrňovat** (spíš ale krizi prohlubují)
- ◉ Povoleny **KARTELIZACE** a **MONOPOLIZACE** (obojí jinak zakázané, koncentruje to kapitál, tak vznikly gigantické koncerny, se kterými se mnohdy US potýkají dodnes: Ford, General Motors, Chrysler, Siemens, IG Farben, Krupp)
- ◉ Aby státy podpořily spotřebu domácího zboží, zavádějí **vysoká CLA** (což takřka zlikvidovalo zahraniční obchod)

záchrana

- ◉ Levicový ekonom **John KEYNES** (podle něj pojmenována ekonomická teorie „keynesiánství“)
- ◉ Navštívil nového prezidenta **F. ROOSEVELTA** s plánem na záchranu amerického hospodářství
- ◉ Prezident Roosevelt pak předložil hospodářský plán **NEW DEAL** (1933): **NATISKNOU PENÍZE** a pak:
 - Dotace do zemědělství
 - Nezaměstnaní najímáni na **státní stavby** (přehrady, národní parky, elektrifikace venkova, v Praze tzv. Hladová zeď)
 - Vyplácení **státních podpor** nezaměstnaným (tak se oslabil radikality nezaměstnaných)
 - **Snížení daní**
 - Snižování úrokových sazeb

Franklin Delano Roosevelt, prezident „zachráníce“, jeho plán a politika vyvedly USA z hospodářské krize, mj. také zrušil prohibici na alkohol,

Konec a následky hospodářské krize

- ◉ Keynesova teorie se uplatnila v praxi a vyvedla USA z hospodářské krize
- ◉ Evropské země Ameriku napodobily, tiskly peníze a nastartovaly hospodářský růst
- ◉ Jenže: **zadlužení nebylo již nikdy splaceno**, od té doby takřka stále roste, hodnota dolaru se již nikdy nevrátila na dřívější výši
- ◉ Kapitálové koncerny vzniklé kartelizací jsou dodnes velmi silnými ekonomicko-politickými hráči, které žádná US vláda nemůže ignorovat
- ◉ V **Německu** měla Velká deprese **katastrofální rozměr**, zcela rozvrácená společnost vložila svou důvěru a moc do rukou charismatického **Adolfa Hitlera** a jeho extremistické ideologie

Otázky a úkoly

- Co bylo příčinou velké hospodářské krize?
- Charakterizujte její průběh.
- Jak často se objevují ekonomické krize a proč k nim dochází?
- V jaké fázi ekonomického cyklu se nacházíme nyní?
- Jak skončila velká hospodářská krize v USA a jaké měla dopady na Evropu?

Literatura a zdroje

- ČAPEK, V., PÁTEK, J. *Dějepis pro střední odborné školy*. Praha: Scientia, 2010.
- *Ucebnice-dejepisu.ic.cz*. [online].
Dostupné z URL: <http://www.ucebnice-dejepisu.ic.cz>